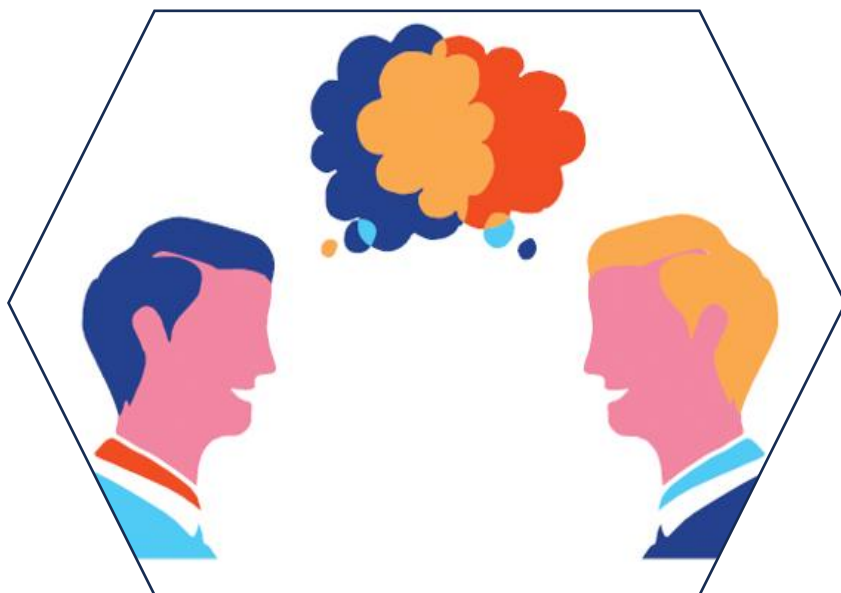

VKKL

vereniging kleine kernen limburg

Strategische Koers VKKL 2025-2028

Opgesteld najaar 2024

Inhoudsopgave

Leeswijzer-----	3
Deel 1 - Visie VKKL-----	4
Deel 2 – Ontwikkelingen afgelopen jaren-----	5
Deel 3 – Waar staat VKKL nu?-----	6
Deel 4 – Wat staat VKKL te doen?-----	8
Deel 5 – Afronding-----	15

Leeswijzer

Aanleiding en doelstelling

Dit document dient om de strategie en positionering van VKKL voor de periode 2025 t/m 2028 scherp te stellen. De strategische koers is met name bedoeld als een leidraad en handvat voor bestuur, adviseurs en team van VKKL als grondlegger voor de insteek van onze jaarlijkse werkplannen. Het is nadrukkelijk geen meerjarenbeleidsplan, omdat onze ervaring is dat dit plan in de huidige tijdsgeest vaak al na enkele maanden is gedateerd. In de strategische koers wordt de doelstelling en de werkwijze van VKKL voor de komende jaren omschreven, zowel qua inhoudelijke lijnen als qua organisatie inrichting die daarbij past.

Begrippen gebruikt in dit document ter verduidelijking

Dorpsoverleg	Verzamelterm voor dorpsraad, dorpsoverleg, buurtplatform, wijkvereniging, gemeenschapsraad, belangenvereniging, buurtcomité, dorpsvereniging, wijkraad, etc.
Gemeenschap	Inwoners van een dorp, wijk, buurt(schap) of straat die zich geografisch met elkaar verbonden voelen d.m.v. een gezamenlijke identiteit.
Gemeenschapshuis/dorpshuis	Fysiek gebouw in dorp of wijk gericht op het faciliteren van ontmoeting, waar initiatieven, verenigingen, inwoners en maatschappelijke partners samenkomen voor cultuur, sport, vrije tijd, vergaderingen, vieringen, etc.
Initiatief	Een collectief van mensen, al dan niet formeel georganiseerd, dat zich inzet voor het versterken van de leefbaarheid en het welbevinden van de inwoners in een bepaald dorp, wijk, buurt of straat.
Inwonerorganisatie	Een collectief van mensen dat formeel is georganiseerd (vaak in een vereniging, stichting of coöperatie) dat zich primair inzet voor het versterken van de leefbaarheid en het welbevinden van de inwoners in een bepaald dorp, wijk, buurt of straat. Bijvoorbeeld een dorpsraad, wijkplatform, bestuur van een gemeenschapshuis of wensbus.
Koepelorganisatie	Een organisatie die landelijk of provinciaal een paraplufunctie vervult voor aangesloten leden of afdelingen die lokaal of regionaal actief zijn.
Partnerorganisatie/netwerkpartner	Een organisatie in het netwerk van VKKL waarmee (incidenteel) contact is.
Samenwerkingspartner	Een organisatie in het netwerk van VKKL waarmee op reguliere basis in projecten en activiteiten wordt samengewerkt.
Zelfsturing	Manier van samenleven die uitdrukt dat mensen met elkaar nadenken over de toekomst van de gemeenschap of gemeenschappen waar ze deel van uitmaken en vervolgens

de verantwoordelijkheid nemen om de ideeën die ze samen ontwikkelen, vorm en inhoud te geven: samen zelf doen.

DEEL 1 – VISIE VKKL

Wie zijn we? // Wie is VKKL?

VKKL is de vereniging die is opgericht om initiatieven van bewoners te ondersteunen ter behoud of verbetering van de vitaliteit van dorpen en buurten in Limburg.

Missie

“Samen werken aan krachtige en vitale gemeenschappen in Limburg”

Visie

“VKKL vertrouwt op de kracht van zelfsturende gemeenschappen. Sterk ontwikkelde

gemeenschappen verwezenlijken ambities en doelstellingen op eigen initiatief. Deze gemeenschappen maken optimaal gebruik van in de gemeenschap aanwezige kennis, ervaring en infrastructuur. VKKL vervult daarin een inspirerende en verbindende rol.”

Positie

Binnen VKKL staat het verenigen van onze leden centraal. Leden zijn collectieven van bewoners die zich bezighouden met alle facetten van leefbaarheid in hun eigen gemeenschap (buurt, dorp of wijk) in de Provincie Limburg.

VKKL ondersteunt dit netwerk van - in 2024 - ruim 540 leden via inspiratie en verbinding, advies en begeleiding en belangenbehartiging.

Kernwaarden

We stellen als vereniging de volgende waarden centraal:

Deskundig, inspirerend, open, spiegelen, toekomstbestendig en verbinden.

VKKL heeft in samenwerking met de leden veel kennis en ervaring opgedaan met betrekking tot processen van gemeenschapsvorming. De kern hiervan is hoe inwoners zich organiseren rond actuele vragen die van invloed zijn op de leefbaarheid in hun eigen woonomgeving. Daarvoor levert VKKL (proces-)begeleiding aan lokale inwonerorganisaties en -initiatieven en organiseert en stimuleert uitwisseling van kennis en ervaring tussen leden onderling en tussen leden en netwerkpartners. Daarnaast behartigt VKKL de collectieve belangen van Limburgse inwonerorganisaties naar belangrijke betrokkenen zoals de overheid (gemeentelijk, regionaal, provinciaal, landelijk), bedrijven en koepelorganisaties (landelijk).

DEEL 2 – ONTWIKKELINGEN AFGELOPEN JAREN

Waar staan we in 2024?

Initiatieven, dorpsoverleggen en gemeenschapshuisbesturen weten ons steeds beter te vinden. Het aantal leden is de afgelopen jaren flink gegroeid, tot 540 in 2024. Inmiddels hebben 22 van de 31 Limburgse gemeenten een collectief lidmaatschap afgesloten. Binnen dit lidmaatschap zijn de inwonerinitiatieven, dorps- en wijkoverleggen en besturen van gemeenschapsaccommodaties lid van VKKL en kunnen daarbij gebruik maken van onze dienstverlening. In het licht van het groeiend aantal leden neemt ook het aantal vragen dat aan VKKL gesteld wordt, toe. Daarnaast zien we dat deze vragen complexer worden. Vaak gaat het om vraagstellers die behoefte hebben aan procesbegeleiding bij het aanpakken van een uitdaging of behoefte die in hun dorp of wijk speelt. Zoals bijvoorbeeld bij het toekomstbestendig maken van hun dorpshuis. Of bij het samenwerken met de gemeente om een project in het dorp gerealiseerd te krijgen.

VKKL heeft de afgelopen jaren geïnvesteerd in strategische netwerkverbanden. Middels samenwerking die gebaseerd is op gelijkwaardigheid, kunnen we meer voor onze leden betekenen. Denk bijvoorbeeld aan het gezamenlijk organiseren van een Fondsenplein of themabijeenkomst, of het aanbieden van een kennisbank voor verenigingsondersteuning. Als gevolg van deze samenwerking neemt ook het aantal vragen van netwerkpartners zowel van binnen als buiten de provincie Limburg, toe. Naast de meer algemene procesbegeleidingsvraagstukken, krijgen we ook meer thematisch gerichte vragen, die we de afgelopen jaren binnen zes programmaliijnen hebben opgepakt:

1. Gemeenschapsaccommodaties klaar voor de toekomst
 - ✓ Hieronder vallen onderwerpen als bestuur en beheer, exploitatie en financiën, gebouw en inrichting, verduurzaming, gebruikers en draagvlak, marketing en gastvrijheid
2. Samen zorgen voor elkaar
 - ✓ Dit thema behelst onder meer opzetten en begeleiden van vraagafhankelijk maatwerkvervoer zoals de Wensbusinitiatieven, scholing en opleiding voor dorpsondersteuners, belangenbehartiging van inwonerinitiatieven bij de Integrale Zorg Akkoorden (IZA) en het mogelijk maken dat ouderen waardig oud kunnen worden in eigen dorp
3. Toekomstbestendige bewonersorganisaties
 - ✓ Denk hierbij aan o.a. missie/visietrajecten, werken aan de relatie van organisaties met inwoners en samenwerkingspartners, wet- en regelgeving, vrijwilligersbeleid, financiering en fondswerving en het starten van een initiatief

4. VKKL Academy

- ✓ Onder dit thema verstaan we scholing en opleiding voor kartrekkers van inwonerinitiatieven en onze eigen (vrijwillige) adviseurs. Aan bod kwamen onderwerpen als groepsdynamiek, fondswerving, verzekeringen, ICT toepassingen, creatieve werkvormen en effectief vergaderen

5. Een andere rol voor onze kerk

- ✓ Binnen dit kleinere thema hebben we initiatiefnemers begeleid bij wat er komt kijken als de gemeenschap een nieuwe functie voor het kerkgebouw voor ogen heeft

6. Het nieuwe wonen: samen wonen

- ✓ Organiseren van netwerkbijeenkomsten voor (collectieve) initiatieven die zich richten op het realiseren van kleinschalige woonvoorzieningen voor ouderen, jongeren en starters in het dorp, om daarmee de mismatch tussen vraag en aanbod op de woningmarkt te helpen verkleinen.

DEEL 3 – WAAR STAAT VKKL NU?

Wat doen we?

Onze aanpak is erop gericht om te kijken naar het collectief van de hele gemeenschap. We stimuleren gemeenschapsontwikkeling, waarbij we bestaande verbindingen versterken en nieuwe proberen te maken. We richten ons niet op afzonderlijke doelgroepen zoals jongeren, ouderen, nieuwkomers of mensen met een beperking. Binnen de (dorps)gemeenschap telt iedereen mee, zonder er een etiketje op te moeten plakken.

Inspiratie en kennisdeling

We zijn een vereniging en hanteren het werkwoord *verenigen*. We vormen als vereniging een platform, een netwerk, dat leden en andere inwonerinitiatieven en -organisaties met elkaar in contact brengt. Via thema- en inspiratiebijeenkomsten, webinars, 'Oppe Koffies', excursies, social media, website en nieuwsbrieven brengen we initiatieven met elkaar in contact zodat ze elkaar kunnen inspireren. Daarnaast bouwen we aan meer inhoudelijke kennisdeling, o.a. via vorming en opleiding, zoals via het scholingsprogramma voor dorpsondersteuners, de VKKL Academy en het Europese Erasmus+ programma waarin grensoverschrijdende uitwisseling centraal staat.

Advisering en procesbegeleiding

Leden, dorps- en wijkorganisaties en andere inwonerinitiatieven kunnen met VKKL contact opnemen om hun vraagstuk voor te leggen. Afhankelijk van de vraag geven we bijvoorbeeld telefonisch of via de mail advies. Dit laatste vaak bij vragen waarop een 'standaard' antwoord mogelijk is. Soms

verwijzen we door naar andere leden (ter inspiratie) of naar netwerkpartners (bv. bij technische vragen zoals verzekeringen). In veel gevallen is de vraag echter helemaal niet duidelijk. Een duo van VKKL adviseurs gaat dan bij de vragensteller 'op de koffie' om 'de vraag achter de vraag' (vraagverheldering) scherp te krijgen en ter plekke te adviseren. Dit adviesgesprek wordt als waardevol ervaren, omdat de vragensteller zowel op inhoud als proces advies krijgt en in verreweg de meeste gevallen vervolgens zelfstandig weer verder kan. In enkele situaties begeleiden we ook (delen in) het proces en lopen we dus intensiever met een vragensteller mee. Dit doet zich o.a. voor bij het maken van toekomstvisies voor dorp of wijk, conflictbemiddeling en het opstellen van projectplannen voor bv. de verbouwing van een gemeenschapshuis of de start van een Wensbusinitiatief.

Belangenbehartiging

We richten ons op collectieve belangenbehartiging van onze leden bij kwesties die spelen op provinciaal niveau – en via onze netwerkpartners LVKK, LSA Bewoners en NLZVE ook op landelijk niveau. Lokale belangenbehartiging, bijvoorbeeld bij kwesties die binnen de gemeente spelen, is aan onze leden zelf. Zij zijn zelf het beste ingevoerd in hun lokale netwerk. Belangenbehartiging geven wij vorm door in (provinciale) netwerken en samenwerkingsverbanden actief te zijn. We streven ernaar vooraf knelpunten en uitdagingen aan te kaarten en praktische oplossingen voor te stellen. In onze optiek krijg je door in gesprek te blijven meer voor elkaar.

Voor wie doen we dit?

In de praktijk onderscheiden we drie soorten inwonersinitiatieven:

1. Het collectieve inwonersinitiatief dat zich richt op alle leden van de gemeenschap. Deze initiatieven hebben een open karakter, zijn toegankelijk voor iedereen, en sluiten niemand uit (zijn dus inclusief).
2. Het private inwonersinitiatief dat zich richt op een selecte groep van belanghebbenden in een gemeenschap. Het initiatief heeft een besloten karakter en is exclusief, sluit grote delen van de gemeenschap uit. Vaak spelen hier privébelangen een rol.
3. Het publieke inwonersinitiatief waarbij de burger wordt uitgenodigd taken van de overheid over te nemen onder de voorwaarden die de overheid stelt.

VKKL richt zich primair op de collectieve inwonersinitiatieven, die gemeenschappelijk hebben dat ze bijdragen aan gemeenschapsvorming, 'samen(werking)' benadrukken en daarmee ook een antwoord zijn op de toenemende individualisering van onze samenleving. Deze initiatieven versterken de groei en vitaliteit van een gemeenschap. Zij verbinden niet alleen mensen die zich in elkaar herkennen en tot dezelfde groep behoren, maar realiseren ook overbruggende contacten naar andere groepen in de gemeenschap. Zij stimuleren een overgang van 'ik' naar 'wij'. Zij versterken wat tegenwoordig de sociale basis van de gemeenschap wordt genoemd. Anders gezegd: zij voegen kwaliteit toe aan de gemeenschap. Dit wordt ook wel 'zelfsturing' door de gemeenschap genoemd.

Partnerorganisaties zoals gemeenten en provincie, collega maatschappelijke organisaties, koepelorganisaties en netwerkverbanden, welzijnsorganisaties en woningcorporaties zijn niet onze primaire focus. Wel werken we graag samen, bijvoorbeeld bij de organisatie van themabijeenkomsten

of het begeleiden van initiatiefnemers. Samen vormen we immers een groter kennis- en ondersteuningsnetwerk voor al die Limburgse inwonerinitiatieven en vrijwilligersorganisaties.

DEEL 4 – WAT STAAT VKKL TE DOEN?

Waar willen we naartoe richting 2030?

De wereld om ons heen is volop in beweging. Soms lijkt het wel alsof crisis op crisis wordt gestapeld en we met z'n allen geen afdoende antwoord meer hebben op de steeds groter wordende maatschappelijke uitdagingen. Het is aan VKKL om tegen deze achtergrond een eigen, duidelijk afgebakende koers te varen, afgestemd op de behoefte van de inwonerinitiatieven en -organisaties in de provincie Limburg.

Maatschappelijke trends en ontwikkelingen

We focussen ons hierbij op die trends en ontwikkelingen, die voor onze leden relevant zijn, met name:

- ✓ Vinden vrijwilligers en bestuursleden. Verzwaring bestuurstaken als gevolg van wet- en regelgeving;
- ✓ Het als vrijwilligersorganisatie 'ontzorgd' willen worden op het vlak van administratieve taken i.v.m. de tijdsbelasting;
- ✓ Zoektocht naar draagvlak in en draagkracht van de gemeenschap;
- ✓ 'Omzien naar elkaar' terug naar de gemeenschap. Bewustwording: hoe doen we dit?;
- ✓ Terugloop in voorzieningen; leefbaarheid in de (kleine) kernen en wijken;
- ✓ Behoeftte aan ontmoeting blijven organiseren (in welke vorm dan ook);
- ✓ Vertrouwenscrisis / geen ruimte voor emotie [inwoner – overheid/instellingen/marktpartijen];
- ✓ Co-creatie, samen optrekken inwonerscollectieven en gemeenten/partnerinstellingen/private sector in netwerksamenwerkingen (steeds meer gebaseerd op gelijkwaardigheid);
- ✓ Zoektocht naar meer en betere vormen van samenwerking binnen de gemeenschap, tussen verenigingen etc.;
- ✓ Weer matchen vraag en aanbod wonen in (kleine) kernen;

- ✓ Mobiliteit en bereikbaarheid in kernen en wijken op peil houden;
- ✓ Verduurzamingsopgave laten landen (van wie is dit vraagstuk?);
- ✓ Overheden en instellingen hebben inwoner(collectieven) ontdekt als 'de oplossing' voor (veel) maatschappelijke vraagstukken. Er gaat veel (professionele) drukte op deze collectieven afkomen;
- ✓ AI, technologische ontwikkelingen, digitalisering;
- ✓ Digitale ontmoetingsplek (o.a. jongere generaties);
- ✓ Antwoorden formuleren op toenemend onbehagen, toenemende desinformatie en polarisatie in onze samenleving;
- ✓ Natuur en klimaat, invullen van de veranderende fysieke leefomgeving;
- ✓ Nieuwkomers opnemen in de gemeenschap;
- ✓ Veranderend platteland (wonen, vergroening, verduurzaming);
- ✓ Ontkerkelijking, toenemend aantal herbestemmingsopgaven van kerkgebouwen.

Welke opgaven zien we voor VKKL?

Bovenstaande brede opsomming laat zien met wat voor uiteenlopende vraagstukken de Limburgse inwonerorganisaties – en initiatieven te maken hebben. De diversiteit aan onderwerpen, vraagstukken en behoeften vraagt veel van VKKL. Waarschijnlijk zal deze diversiteit alleen maar verder toenemen de komende jaren. Deze ontwikkeling vraagt om scherpe keuzes in *wat* VKKL wel en niet doet, blijft doen, gaat doen én op *welke wijze* gaat doen. Bij het maken van de keuzes hanteren we een prioriteitsvolgorde gebaseerd op de vragen en signalen die we van onze leden krijgen. Deze keuzes landen in de jaarlijkse werkplannen, waarbij opgemerkt dient te worden dat project- en programmalijnen vaak over 3-4 jaren doorlopen voor de continuïteit en de omvang en impact van de betreffende lijn. Voor de komende jaren zien we de volgende themalijnen als belangrijke opgaven voor VKKL:

1. Omzien naar elkaar

De toegankelijkheid van zorg staat onder druk door een groeiend personeelstekort én een toename van en complexere zorgvraag en ondersteuning. Daarnaast wordt ook gesproken over de transitie naar positieve gezondheid en passende zorg en ondersteuning.

Inwonercollectieven leveren een belangrijke bijdrage in het helpen oplossen van bovenstaande problematiek. Zij zijn echter niet met zorg (curatief) bezig, maar met welzijn (preventief). Niet 'zorgen voor', maar 'omzien naar (elkaar)'. Collectieven richten zich o.a. op ontmoeten, erbij willen en kunnen horen, zinvol bezig zijn en waardig oud kunnen worden in de eigen vertrouwde omgeving. In steeds meer dorpen wordt de dorpsondersteuner (of vergelijkbare benaming) vanuit de gemeenschap ingezet om als vliegwiel hierin te fungeren. VKKL erkent de toenemende behoefte aan gemeenschapsgerichte welzijnsoplossingen en wil gemeenschappen ondersteunen bij het creëren van een zorgzame en veerkrachtige omgeving. We zien voor onze vereniging hierin 3 belangrijke doelen:

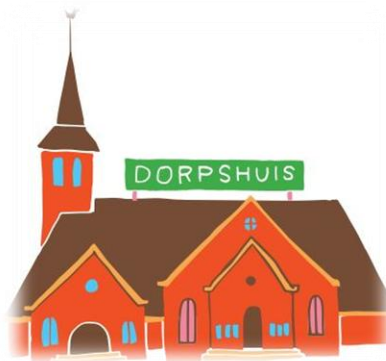
1. De zorg beter laten aansluiten op welzijn, om zo de zorg te ontlasten en te helpen verbeteren. Hierdoor wordt de toegang tot zowel zorg als welzijn voor alle inwoners vereenvoudigd, verbeterd en verduurzaamd;

2. Bevorderen van sociale cohesie: versterken van sociale netwerken, ontmoeting en gemeenschapszin om samenredzaamheid te vergroten;
3. Stimuleren en ondersteunen van lokale initiatieven: ondersteuning van initiatieven die de betrokkenheid van bewoners bij zorg en welzijn vergroten.

2. Toekomstbestendige ontmoetingsplekken

Een huis van de gemeenschap, een plek in dorp of wijk om samen te komen, om elkaar te ontmoeten. Waar het verenigingsleven onderdak vindt. Waar een huiskamer is waar iedereen naar binnen kan lopen. Waar je elkaar treft en lief en leed deelt als gemeenschap. Waar maatschappelijke voorzieningen zoals bibliotheek of kinderopvang gehuisvest zijn. Dit kan het gemeenschapshuis zijn, maar bijvoorbeeld ook een kerk, een voetbalkantine of het clubhuis van het jeugdwerk. De laatste jaren neemt het aantal ontmoetingsplekken sterk af. We zien dat er steeds vaker een clustering van allerlei activiteiten gebundeld wordt in één (mogelijk de laatst overgebleven) accommodatie in dorp of wijk. Door sterk gestegen kosten, moeite met het vinden van bestuursleden en (vrijwillige) beheerders en soms ook teruglopend gebruik door het verenigingsleven, is het op veel plekken een grote uitdaging om de accommodatie overeind te houden, laat staan deze toekomstbestendig te maken en te houden.

VKKL ziet voor zichzelf een natuurlijke rol in het begeleiden van dorpen en wijken in realiseren van een toekomstbestendige ontmoetingsplek. Echter hebben we ook een belangrijke uitdaging om het toenemende aantal – en complexer wordende – vragen vanuit dorpen, wijken en accommodatiebesturen te kunnen oppakken. Als VKKL hebben we 3 doelen op dit thema geformuleerd:

1. Op grotere schaal uitdragen hoe gemeenschappen zelf aan de slag kunnen met het toekomstbestendig maken van hun ontmoetingsplek;
2. Vergroten van het aantal en verdieping en verbreding van de kennis van ervaringsdeskundige adviseurs die vanuit VKKL gemeenschappen begeleiden en adviseren bij het realiseren van hun toekomstbestendige ontmoetingsplek;
3. Uitbouwen en bestendigen samenwerking met netwerkpartners in het faciliteren van besturen van gemeenschapsaccommodaties en andere ontmoetingsplekken.

3. Vitaal verenigingsleven en inwonercollectieven

Om het gemeenschaps- en verenigingsleven in een dorp of wijk draaiende te houden, zijn er voldoende mensen nodig die zich op allerlei wijze vrijwillig willen inzetten. Denk aan bestuurs- en

kaderleden die verenigingen draaiende houden, vrijwilligers die activiteiten organiseren en uitvoeren en kartrekkers die een nieuw initiatief van, voor en door de gemeenschap willen realiseren. Het is bekend dat er vrijwel overal een schreeuwend gebrek is aan vrijwilligers, van bestuur tot uitvoering. Dit geldt dus evenzeer voor dorps- en wijkoverleggen, gemeenschapshuisbesturen en andere inwonersinitiatieven. Onze leden stellen VKKL vaak vragen over het ontzorgen en slim organiseren van hun vereniging, stichting of initiatief; gezien de uitdagingen om voldoende mensen actief te krijgen en te houden die zich belangeloos voor hun gemeenschap in willen zetten. Daarnaast zien we nog te vaak dat goede initiatieven vanuit gemeenschappen sneuvelen op allerlei organisatorische, wettelijke, financiële en beleidsmatige obstakels. Daarom hebben we de volgende doelen opgesteld:

1. Dorps- en wijkoverleggen en andere inwonerscollectieven faciliteren in het ontzorgen en slim(mer) organiseren van hun stichting, vereniging, coöperatie of initiatief;
2. Stimuleren dat het voor initiatiefnemers die zich richten op de leefbaarheid in dorp of wijk makkelijker wordt om de stappen te zetten van het eerste idee tot een concreet en uitvoerbaar plan.
3. Samenwerking tussen verenigingen in het dorp / de wijk stimuleren
4. Juridische, verzekeringstechnische en belastingtechnische vraagbaak opzetten (i.s.m. partners)

4. Een nieuwe functie voor onze kerk

Ook in Limburg neemt de ontkerkelijking een snelle vlucht. Parochiebesturen fuseren tot grotere parochiefederaties of -clusters. Kerkgebouwen die om financiële of bouwkundige redenen niet in stand gehouden kunnen worden voor de eredienst, worden afgestoten. Gemeenschappen hebben vaak een sterke binding met hun kerkgebouw, ook al zijn veel mensen geen actieve bezoeker meer. Tegen deze achtergrond zoeken initiatiefnemers naar een voor dorp of wijk passende (gedeeltelijke) herbestemming van de kerk. Het doel om het (vaak markante) kerkgebouw voor de gemeenschap te behouden, staat vaak voorop. Geregeld worden we als VKKL gevraagd om mee te denken over de aanpak en het proces van herbestemming. Met het oog op deze vragen hebben we de volgende doelstelling:

1. Inspireren van initiatiefnemers met ervaringen, tips en tricks vanuit dorpen en wijken die ervaring hebben opgedaan met het herbestemmen van hun kerkgebouw.

5. Veranderend platteland

Mede op basis van 2 in 2023 verschenen rapporten – ‘Elke Regio Telt’ en ‘Leefbaarheid op het platteland: uiteenlopen van idylles en werkelijkheden’ – en de uitslag van de provinciale statenverkiezingen in datzelfde jaar, is er inmiddels meer aandacht gekomen voor de toekomst van de kleine kernen en het platteland. Met name het stelselmatig verdwijnen van allerlei voorzieningen komt telkens naar boven als problematiek die jarenlang is genegeerd door zowel politiek als bedrijfsleven. Het kan hier bijvoorbeeld gaan om het sluiten van dorpscholen, het verdwijnen van de laatste buurtwinkel, het schrappen van een buslijn of het opheffen van de bibliotheek. Vaak is er sprake van een optelsom waardoor inwoners zich niet meer gehoord en gezien voelen. De

veranderingen op het platteland zijn ook merkbaar in ontwikkelingen in leefstijlen en in de samenstelling van de bevolking, in andere rollen van overheden en organisaties, in ruimtelijke opgaves zoals de energietransitie en klimaatadaptatie en in ontwikkelingen naar meer behoefte aan regie en eigenaarschap. Tegelijkertijd is er een grote transitie binnen de agrarische sector gaande die leidt tot een sterke afname van het aantal bedrijven – vaak familiebedrijven geworteld in de lokale dorpsgemeenschap – en een verdere schaalvergroting van de bedrijven die overblijven. Al deze ontwikkelingen claimen de schaarse ruimte en leiden in toenemende mate tot conflicten over de gewenste toekomst voor het landelijke gebied. In de ogen van VKKL is er nog geen samenhangend perspectief op de toekomst van het Limburgse platteland waarin ook het inwonerperspectief naar voren komt. Terwijl dit samenhangend perspectief wel degelijk kan bijdragen aan het verkleinen van tegenstellingen en het werken aan oplossingsrichtingen. We hebben ons de volgende doelen gesteld:

1. Verkennen of we in Limburg kunnen komen tot een netwerk rondom plattelandsontwikkeling, waarin ook de inwonerscollectieven in kleine kernen en het landelijk gebied een stem hebben;
2. Onderzoeken in hoeverre de Plattelandstoets en het European Rural Pact kan bijdragen aan een beter en breder afgewogen plattelandsbeleid;
3. De kansen van de regionale LEADER aanpak breder uitdragen naar de overige Limburgse regio's.

6. Onze kern bereikbaar

Met bereikbare kernen bedoelen we dat dorpen en wijken met openbaar vervoer en/of maatwerkvervoer te bereiken zijn, maar ook dat inwoners voorzieningen en bestemmingen elders middels passend vervoer kunnen bereiken vanuit hun eigen woonplaats. Met het verschralen van het OV aanbod zijn er de laatste jaren vele lokale (maatwerk)vervoersmogelijkheden gekomen die door inwonerscollectieven zelf worden georganiseerd. Voorbeelden zijn de Wensbus en ANWB Automaatje. In de voorbereiding van de nieuwe provinciale OV visie vinden we het belangrijk dat de positie en noden van deze lokale vervoersinitiatieven meegenomen wordt. Hiertoe hebben we ons de volgende doelen gesteld:

1. Borgen van de positie en inbreng van de lokale maatwerkvervoersinitiatieven in de nieuwe provinciale OV visie en het verkeer- en vervoersplan;
2. Verkennen van verdere samenwerking tussen lokale, regionale en provinciale initiatieven op vervoersgebied, met behoud van eigen identiteit.

7. Passende woonvormen

Om aan de groeiende vraag naar geschikte woningen te voldoen, ontstaan er steeds meer experimentele en vernieuwende woonvormen. Dit varieert van collectieve woonvormen middels wooncoöperaties, erfdelen en woningsplitsing, tot Tiny houses, flexwoningen, CPO wooninitiatieven, collectief coöperatief ondernemerschap en collectieve verenigingen waarbij de wooneenheden in eigendom zijn van deze vereniging. Er gebeurt in onze provincie heel veel op dit vlak en toch is het voor initiatiefnemers vaak een uitdaging om uit te zoeken welke partijen hen verder op weg kunnen helpen. Het overzicht ontbreekt simpelweg. VKKL ziet hierin voor zichzelf een bescheiden rol weggelegd en komt op basis daarvan tot de volgende doelstelling:

1. Verkennen welke partijen momenteel in Limburg actief zijn om inwonercollectieven te begeleiden die in hun gemeenschap passende woonvormen willen realiseren en vervolgens met deze partijen een samenwerking creëren die deze collectieven gericht op weg kan helpen.

Wat vraagt dit van VKKL?

De reactieve rol

In de basis beantwoorden we de vragen die onze leden – en daarbovenop ook andere inwonerorganisaties en – initiatieven in Limburg – ons stellen. Deze vragen omvatten alle maatschappelijke trends en ontwikkelingen die reeds zijn genoemd. De vragen kunnen door ons (adviseurs en team) beantwoord worden, we kunnen vragenstellers in contact brengen met andere leden en initiatieven ter inspiratie en we kunnen doorverwijzen naar netwerkpartners. We zien dat over de laatste jaren gemiddeld genomen het aantal vragen sterk is toegenomen en daarmee ook de beschikbare tijd die team en adviseurs investeren in het beantwoorden en/of doorverwijzen van deze vragen.

De actieve rol

Naast het beantwoorden van vragen, richten we ons via de jaarlijkse werkplannen, programma's en projecten ook op thema's en onderwerpen waarop we willen agenderen, initiëren, verbinden, inspireren en belangen behartigen. De keuze van deze onderwerpen is afhankelijk van:

- ✓ Trends in de vragen die we van leden en initiatieven ontvangen. Bv. veel vragen in korte tijd over hetzelfde vraagstuk;
- ✓ Trends in maatschappelijke ontwikkelingen die van grote invloed zijn op de gemeenschappen. Bv. het vraagstuk hoe (hulpbehoevende) ouderen langer waardig in eigen dorp of wijk te laten wonen;
- ✓ Beschikbare kennis en ervaring binnen het VKKL netwerk, zowel onder leden als onze adviseurs;
- ✓ Samenwerkings(afspraken) met strategische netwerkpartners;

- ✓ Activiteiten die andere organisaties en netwerkpartners reeds t.a.v. het onderwerp verrichten (positionering van VKKL).

Onze vereniging ontwikkelt mee

Leden en andere inwonerorganisaties en -initiatieven verwachten van VKKL dat we hen op korte termijn (binnen een paar dagen) op weg kunnen helpen bij hun vraagstuk. Met andere woorden: dat vragenstellers snel, op de juiste wijze en met de juiste informatie verder op weg geholpen worden. Deze verwachting stelt eisen op het gebied van de kwaliteit en kwantiteit van onze dienstverlening. Om deze op peil te kunnen houden, dienen we continue te investeren in onze mensen en middelen.

De menskracht van VKKL wordt geleverd door het bestuur, kernteam en de adviseurs van VKKL. Het bestuur bestaat voor een groot deel uit leden, aangevuld met deskundigen op het vlak van leefbaarheidsontwikkeling, organisatie en financiën. Zij zijn verantwoordelijk voor de strategiebepaling en de koers van de vereniging. In de uitvoering is bewust sprake van een klein kernteam om leden en adviseurs te koppelen. De nadruk ligt juist op een breed netwerk van adviseurs verspreid over de hele provincie. De kennis (wat, inhoud) en vaardigheden (hoe, proces) van kernteam en adviseurs zijn doorslaggevend voor het succes van VKKL. VKKL kenmerkt zich door de flexibele en snelle inzet van medewerkers die zelf nauw betrokken zijn geweest bij kwesties van leefbaarheid en vanuit de praktijk weten hoe dergelijke processen verlopen. Hun ervaring van procesmanagement combineren zij met inhoudelijke expertise van een groot aantal thema's die met leefbaarheid te maken hebben. De kennis over de thematiek is niet alleen breed, maar ook diep, maar niet overal in dezelfde mate, reden waarom VKKL structureel met een aantal netwerkpartners samenwerkt. Er is sprake van een goede match tussen vraag en aanbod. Soms wordt dus de eigen expertise ingezet, soms doorverwezen naar netwerkpartners (bijv. als een initiatief vraagt om de ontwikkeling van een strategie) of andere deskundigen (bijv. als het gaat om het gezamenlijk door bewoners exploiteren van een windmolen(park)). Daarmee dekt VKKL het volledige spectrum van leefbaarheidsaspecten af.

Hoe gaan we te werk? Onze opgaven:

Op het vlak van beantwoorden van vragen van leden en andere inwonerorganisaties en -initiatieven:

- ✓ Op pijl houden, c.q. uitbreiden van het aantal VKKL adviseurs, met aandacht voor regionale spreiding en diversiteit;
- ✓ Lerend netwerk vormgeven; team, adviseurs en kartrekkers van inwonerinitiatieven de mogelijkheid bieden nieuwe kennis, vaardigheden en ervaring op te doen middels o.a. workshops, uitwisselingen, opleiding en stages;
- ✓ Processen, programma's en applicaties effectief ingericht op het verwerken, beantwoorden en evalueren van vragen van leden, initiatieven en netwerkpartners.

Met het oog op verbinden en inspireren:

- ✓ Organiseren Oppe Koffies, themabijeenkomsten en inspiratiebijeenkomsten relevant voor leden en inwonerinitiatieven, indien mogelijk zoveel mogelijk i.s.m. netwerkpartners;
- ✓ Vergroten van het aanbod aan webinars en digitale uitwisselingsmomenten, ook hier weer zoveel als mogelijk samen met netwerkpartners.

Tenslotte, tegen het licht van agenderen en belangen behartigen:

- ✓ Deelname aan relevante netwerken. Limburgse maatschappelijke partijen organiseren zich steeds meer in samenwerkingsnetwerken. Hieruit ontstaan gelegenheidscoalities die zich organiseren rondom specifieke vraagstukken en daaraan samen een bijdrage willen leveren;
- ✓ Uitbouw samenwerking met strategische netwerkpartners, om daarmee beter gezamenlijke vraagstukken op te kunnen pakken en vragen van onze leden en andere inwonerorganisaties en -initiatieven te kunnen beantwoorden.

AFRONDING

Daarom VKKL!

VKKL heeft zich in de afgelopen jaren ontwikkeld tot een onafhankelijke vereniging met een groot netwerk aan leden en samenwerkingspartners, zowel binnen als buiten de provincie Limburg. Op het gebied van gemeenschapsvorming, gemeenschapshuizen en samenwerking dorp – gemeente is onze expertise inmiddels breed bekend. In dorpen en wijken begeleiden we het proces van een eerste idee tot een uitvoerbaar plan (van niets naar iets). We zijn laagdrempelig en makkelijk benaderbaar. Wij brengen mensen samen, zetten hen aan het denken en ondersteunen ze bij het verwezenlijken van hun gedragen initiatieven. Daarbij draait het nadrukkelijk niet om wat wij vinden, maar om wat de gemeenschap zelf wil.

Colofon

De Strategische Koers 2025-2028 is opgesteld door VKKL in oktober 2024.

Vereniging Kleine Kernen Limburg (VKKL)

Berikstraat 11a

6082 AM Buggenum

0475-202036

Info@vkk.nl

www.vkk.nl